

DE AMERIKAANSE OORLOG IN VIETNAM

Artikel geschreven in juli 2003 na een reis door Vietnam in mei en juni 2003. Geplaatst in Peel en Maas weekblad voor Venray en omstreken.

Vlakbij de Demilitarised Zone, de grens tussen Noord- en Zuid-Vietnam, vond in de heuvels rond het plaatsje Khe Sanh in 1968 de bloedigste veldslag van de oorlog plaats. Hierbij verloren 10.000 Noord-Vietnamese soldaten, 500 Amerikaanse soldaten, en een onbekend aantal burgers, het leven. 35 jaar na dato bezocht ik de plaats waar onder andere een museum gevestigd is. Buiten de poort proberen Vietnamezen wat bij te verdienen met de verkoop van overblijfselen van de slag. Zo kocht ik wat metalen plaatjes en medailles van overleden soldaten. Maar hoewel dit de oorlog wat tastbaarder maakte, kreeg ik er toch een zwaar gevoel op mijn maag van. Was ik nu bezig met lijkenpikkerij, of droeg ik net als bij de aankoop van inheemse kleren en voorwerpen bij aan de lokale economie?

De Amerikaanse oorlog in Vietnam was in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw beeldbepalend in het nieuws. Ook in Nederland heeft deze oorlog veel aandacht getrokken en tot veel maatschappelijk verzet geleid. In dit artikel ga ik in op mijn eigen veranderd beeld rond deze oorlog nadat ik enkele ‘toeristische attracties’ bezocht heb in Vietnam. Verder probeer ik verbanden te leggen met de huidige Amerikaanse politiek.

Geschiedenis

De oorlog vond plaats tussen 1965 en 1975. De Amerikaanse regering was bang voor het zogenaamde ‘domino-effect’ van Zuidoost- Aziatische staten die zouden vallen voor het communisme. Noord-Vietnam werd geregeerd door de communisten onder leiding van Ho Chi Minh, en deze had als missie Vietnam en zijn volk te verenigen en dus te bevrijden van ‘de imperialisten’ zoals eerder de Fransen (tot 1954) en nu de VS genoemd werden. De VS besloot Zuid-Vietnam te helpen in hun strijd tegen het Noord-Vietnamese leger en het National Liberation Front (een communistisch guerilla-leger in Zuid-Vietnam, ook wel Vietcong genoemd). Op eigen kracht kon het Zuid Vietnamese leger de strijd namelijk niet winnen. Een gedeelte van het volk in Zuid-Vietnam steunde de Vietcong een ander gedeelte het Zuid-Vietnamese en Amerikaanse leger. De Amerikanen verlieten na het Verdrag van Parijs in 1973 Vietnam, waarna het Noord-Vietnamese leger gemakkelijk de strijd kon winnen. Sinds 30 april 1975 is Vietnam weer verenigd onder een communistisch regime dat nog steeds aan de macht is. Sinds het begin van de jaren 90 heeft het communisme langzaam plaats gemaakt voor het kapitalisme zonder democratie, in situatie die min of meer vergelijkbaar is met China.

Het beeld van de oorlog

In Nederland krijgen we via films, documentaires en Tv-series als Tour of Duty en China Beach een bepaald door de VS gekleurd beeld van deze oorlog. Door de muziek op bijvoorbeeld de Tour of Duty-Cd's en Woodstock, en de hippybeweging die voor een gedeelte rond het protest tegen deze oorlog opgebouwd werd, kreeg ik zelfs een bepaald romantisch beeld rond deze oorlog. Dit wordt nog eens aangewakkerd door de lovestories in films als Good Morning Vietnam. Hoe naïef dit alles ook klinkt, dit was het beeld voordat ik in Vietnam aankwam. In Vietnam krijg je vooral de mogelijkheid de smerige aspecten van oorlogen te leren kennen. Dat begon wat mij betreft met het lezen van delen van ‘The Sorrow of War’ van Bao Ninh. Hij is een

veteraan die vocht voor het Noord-Vietnamese leger. Hij verloor de meerderheid van zijn peloton-leden, en vertelt onder andere over de troosteloze situatie in de jungle tijdens dagenlange regens in de moessontijd, terwijl men voortdurend in gevechten betrokken is. Aangrijpend is ook het verhaal van een soldaat die deserteert omdat hij zijn moeder als enig overgebleven zoon, wil helpen bij de rijstooft. Het was namelijk vooral de plattelandsbevolking die naar het front gedirigeerd werd. Zijn lichaam wordt vervolgens gevonden. Het is niet bekend of hij is of omgekomen van ontberingen doordat hij verdwaalde, of omdat hij als deserteur is neergeschoten door zijn eigen troepen.

De werkelijke schade

Andere goede informatiebronnen over de oorlog bieden een tour langs de oorspronkelijke grens tussen Noord- en Zuid-Vietnam (waar hevige gevechten plaatsvonden), en de oorlogsmuseums in Hanoi en Saigon. In het 'War Remnants Museum' in Saigon is onder andere een deel van de expositie ingericht rond de slachtpartij die het Amerikaanse leger aanrichtte in het dorp My Lai in maart 1968. Hier vonden 504 burgers de dood inclusief vrouwen, kinderen en bejaarden. Zij werden zonder veel bewijs beschuldigd van banden met de Vietcong. Men schoot vluchtende mensen neer, gooide handgranaten in hutten en verbrandde deze vervolgens, het vee werd afgemaakt en 75 tot 150 mensen vermoord in een massa-executie. Vooral de foto's van mensen in doodangst vlak voordat ze werden neergeschoten, maakten veel indruk. Het verhaal werd in de doofpot gestopt en kwam pas na verloop van tijd naar buiten toen ooggetuigen terugkeerden naar de VS. Hierop werden de protesten in de publieke opinie sterk verhevigd, en werden soldaten bijvoorbeeld kindermoordenaars genoemd.

Het museum maakt de gruwelijke kant van de mens weer eens duidelijk vooral als de tegenstander kan worden 'ontmenselijkt' en men in groepen werkt waardoor men bang is buiten de sociale acceptatie van de groepsleden te vallen. Zo zie je foto's van lachende soldaten bij onthoofde Vietnamezen, mensen die aan tanks gebonden werden en werden meegesleept, mensen die levend uit helikopters gegooid werden na een mislukte ondervraging, en foto's van martelingen.

Daarnaast gebruikte de VS net als in Afghanistan en Irak smerige bommen zoals fragmentatiebommen, en clusterbommen die vooral waren gericht tegen de burgerbevolking en hen nog voor jaren kunnen treffen. De chemische bestrijdingsmiddelen die werden ingezet waren enerzijds gericht tegen de Vietcong, zoals het ontbladeringsmiddel Agent Orange dat werd gebruikt om hun schuilplaatsen en de Ho Chi Minh-trail (een aanvoerroute van Noord-Vietnam door Laos en Cambodja naar het Zuiden) bloot te leggen. Anderzijds werden Agent Blue en - White ingezet om rijstplantages en bamboebossen te vernietigen. Deze waren essentieel voor de overleving van de burgerbevolking, hoewel een gedeelte werd gebruikt voor (de voeding van) het leger. Nog steeds heeft de bevolking te maken met de naweeën hiervan, zoals door het kankerverwekkende bestanddeel dioxine. Ook werden er 500.000 kinderen met lichamelijke en/of geestelijke handicaps geboren. Nog steeds gaat dit door zoals ik zag in het weeshuis San Vincen in Kontum, in the Central Highlands. Ook heeft de natuur zich op veel plaatsen nog steeds niet hersteld, zo staan er op veel bergtoppen slechts struiken, gras en kleine bomen in plaats van de oorspronkelijke oerbossen. Naast deze middelen werden ook napalm- en fosfor gebruikt, met gruwelijke gevolgen als blijkt op de beroemde foto van een ontveld rennend meisje.

De kille cijfers zeggen natuurlijk ook veel; 3 miljoen gedode Vietnamezen, 58 duizend gedode Amerikaanse soldaten en 4 miljoen gewonde Vietnamezen. Daarnaast kwamen er vele (foto)journalisten om in Vietnam en het aangrenzende Laos en Cambodja. In het oorlogsmuseum Saigon is een aangrijpende fototentoonstelling te zien van fotojournalisten die de oorlog niet overleefd hebben. De meesten waren tussen de 20 en 45 jaar oud. Ik voelde me duidelijk met hen verbonden, hoewel ik wat veiligere categorieën heb uitgekozen als inheemse bevolkingsgroepen, natuur, de plattelandsbevolking, religie en toeristische attracties. De ‘bijkomende schade’ bestond uit 2.923 scholen, 1.850 ziekenhuizen, 484 kerken, 465 tempels en pagodes en grote aantallen vee die werden vernietigd c.q. gedood. Dit gebeurde onder andere via grootschalige bombardementen op steden in het Noorden. Er is hier duidelijk geen sprake meer van ‘bijkomend’, maar eerder van een doelgerichte actie om met alle middelen een land te vernietigen. De schade die de VS in Laos en Cambodja (die de Noord-Vietnamezen vrije doortocht op hun grondgebied verleenden) aanrichtte begint pas de laatste jaren duidelijk te worden. Om de publieke opinie in het westen niet nog verder negatief te beïnvloeden, werden de bombardementen vaak in het geheim uitgevoerd. Zo bombardeerden VS-soldaten Laos in burgerkleding, om de banden met het leger te verhullen. Laos is echter een van de meest gebombardeerde landen ter wereld. In Cambodja zorgde de VS-bombardementen voor grotere steun van de bevolking voor de Khmer Rouge tegen het door de Amerikanen ondersteunde Lon Nol-regime. Dit zorgde er mede voor dat de Khmer Rouge de burgeroorlog kon winnen en er een waar schrikbewind volgde tussen 1975 en 1979, onder leiding van Pol Pot. (Hier kom ik apart artikel over Cambodja op terug.)

Lessen voor de toekomst

In 1995 schreef Robert McNamara, die minister van Defensie was onder Kennedy en Johnson, het boek ‘In retrospect - The tragedy and lessons of Vietnam’. Hij schrijft onder andere ‘Yet we were wrong, terribly wrong. We owe it to future generations to explain why.’ Ik kan me hier volledig bij aansluiten en zal de voortaan de Amerikaanse films en series over Vietnam, met iets andere ogen bekijken. Ik was de laatste jaren echter al zeer kritisch geworden onder andere door de documentaires over de Amerikaanse invloed in oorlogen in Azië en Latijns- en Centraal Amerika. Hieruit blijkt dat men wel vaker ‘terribly wrong’ was. Ook zie je dan de grote invloed van hardliners als Kissinger, het geheim houden van veel operaties, en de invloed van Amerikaanse bedrijven op overheidsbeslissingen.

Aan het einde van zo’n documentaire denk je: ‘Ze zullen wel wat geleerd hebben van het verleden’. Maar ook de oorlog in Afghanistan en Irak zijn duidelijk ingegeven door de belangen van de wapen- en olie-industrie. De oorlog in Afghanistan is niet los te zien van de tegenstand van de Taliban tegenover de aanleg van een pijpleiding van de Centraal-Aziatische olievelden door Afghanistan naar Pakistan. Deze pijpleiding is vooral noodzakelijk om niet afhankelijk te zijn van het niet VS-gezinde, Iran. Ook de huidige oorlog in Irak is niet los te zien van de mogelijke toegang van Amerikaanse firma’s tot de olievelden. De exploitatie van deze velden was voorheen vooral in handen van Franse en Russische firma’s. Natuurlijk zijn er ook andere factoren van belang bij de oorlog in Irak, zoals de grote invloed van de Israëliëse lobby in Washington. Daarbij overheersen ‘haviken’ als Cheney en Rumsfeld over ‘duiven’ als Powell.

Wat men ook niet geleerd heeft is dat er nog steeds clusterbommen worden ingezet gericht tegen de burgerbevolking, zoals bleek in Afghanistan. Verder hebben blijkbaar alleen landen als de VS

en zijn bondgenoten recht op massavernietigingswapens, zoals de chemische wapens die gebruikt werden in Vietnam.

De opvattingen van de huidige Amerikaanse regering over oorlog en vrede, en het ‘niet’ aanpakken van de voedingsbodem van terroristische aanslagen, lijken weer opvallend veel op deze ten tijde van de Vietnamese oorlog. Weer wordt (met voorbedachten rade) een onjuiste probleemanalyse gemaakt, die wordt bestreden met de verkeerde ‘oplossing’. Dit stemt me niet erg vrolijk voor de toekomst. Een stap vooruit zou al zijn als de Nederlandse regering zou stoppen met haar onvoorwaardelijke steun aan dit beleid. Zeker omdat een meerderheid van de bevolking deze oorlog tegen Irak niet steunt. (Later zal ik verder ingaan op de ‘war on terrorism’).

Mijn beschamende gevoel nam toe, toen ik merkte dat het naamplaatje van een (waarschijnlijk) omgekomen Amerikaanse soldaat (E. Zuniga, Catholic, USMC, S., 2434838) meer indruk op me maakte, dan de naamloze metalen plaatjes van de omgekomen Vietnamese soldaten. Was het feit dat hij een Amerikaan was dan toch meer zeggend, dan dat hij en de rest van het leger hier eigenlijk niets te zoeken hadden?

Guus Geurts
11 augustus 2003
vanuit Ko Pha Ngan – Thailand